

T.C. DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI KUTLU DOĞUM HAFTASI ETKİNLİKLERİ HZ. Peygamberin İnsana, İnsan Sevgi Ve Onuruna Verdiği Önem Prof. Dr. Nevzat ÂŞİK İzmir 2013 HZ. PEYGAMBERİN İNSANA, İNSAN SEVGİ VE ONURUNA VERDİĞİ Önem Hz. Peygamberin (sav.) insana, onun onur ve şerefine verdiği önemi işlemeye başlamadan önce, cahiliye dönemindeki insanın durumuna bir göz atmakta fayda olduğu kanaatindeyiz. Çuünkün ancak böylece Rasulullahın nezâket, hoşgörü, merhamet ve sabrı… sayesinde insanın ne gibi büyük kazanımlar elde ettiği görülebilecektir. İslamdan önceki toplum, kabile merkezli idi. Yani tam bir kabile taassubu hâkimdi. Şöyle ki: Bizim kabileden olanın zalimi de adildir, karşı kabileden olanın adili de zalimdir. Bizim kabileden olanın yalanı ve yanlışlığı da doğrudur, karşı kabileden olanın doğrusu da yalan ve yanlıştır. Bizim kabileden olanın çirkinliği de güzeldir, karşı kabilenin güzeli de çirkindir. Bu dönemde, kadının, kölenin, cariyesinin ve hizmetçinin hiçbir değeri, hatta adı bile yoktu. Bunlar pazarlarda alınıp satılabilen birer maldı. Hz. Ömer’in “Biz cahiliye döneminde kadınları insan yerine koymazdık. İslamiyet gelince ve Allah onlar hakkında ayetler indirince, onların bizim üzerimizde hakları olduğunu gördük.”[1] sözü bu gerçeği bütün çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir. Durum böyleyken Hz. Peygamberin, “Kadın da bir insandır, köle, cariye ve hizmetçiler de birer insandır.” sözleri ve bunlara birer insan olarak yaklaşımı ve merhameti büyük bir inkılâp yankısı uyandırmıştır. “Köleler sizin kardeşlerinizdir, onlara yediğinizden yedin, giydiğinizden giydirin, onlara altından kalkamayacakları yükü yüklemeyin, yükleyecek olursanız onlara yardım edin.”[2] “Onlara kölem cariye demeyin, oğlum veya kızım deyin.”[3] O zaman köle statüsünde olan bu insanlara karşı o kadar merhametli ve şefkâtli idi ki, her fırsatta onların özgürüğe kavuşturulmalarını emrederdi, hatta ölmünden önce şu sözü söyledi: “Namaz ve köleler hususunda Allah’tan korkunuz.”[4] Ebu Mes’uûd’u kölesini döerken gördü ve arkasından seslendi: “Ebu Mes’uûd! Allah senden daha güccedil;liüdür ve Allah’n senin üzerindeki hakkı, senin kölen üzerindeki hakkından daha büyüktür.” Köleleri kaça kadar affetmem gerekir diye soran birine, “Her gün onları yetmiş defa affet.” buyurdu. Onları azarlayıp döven bir başkasına Rasulullah, “Hesap günü adalet terazileri kuracağız.”[5] ayetini okuyunca adam, etkilendi ve “Şahit ol Ya Rasulallah! Onlar artık hürdürler.” dedi. “Köle ve cariyesine kötü davranan cennete giremez, kölelerinizi özgürüklerine kavuşturunuz. Kim bir cariyesini güzelleştirir, âzâd eder ve özgür bir hanım olarak onu evlendirirse onunla biz, cennette şöyle yan yana olacağız.”[6] derdi. O (sav.) köleler, hizmetçiler ve yoksulların aralarına girer, onlarla konuşur, davetlerini kabul eder, hastalarını ziyarette bulunur, cenazelerine katılır ve üzerlerine namaz kılar. Zenci bir kadın veya genç biri vardı. Mescid-i Nebevi’yi süpürürdü. Rasulullah onu bir ara göremez oldu. Merak ederek sordu. Sahabiler öldü dediler. Hz. Peygamber: “Bana haber vermeniz gerekmez miydi?” buyurdu. Onlar ise hâdiseye pek önem vermiyorlardı. Bunun üzerine Efendimiz, “bana kabrini gösterin” buyurdu.

Gösterdiler. Gitti ve kadının kabri üzerine namaz kılıp dua etti.^[7] Onun (sav.) merhameti ve şefkati, sadece canlıları değil ölenleri de kuşatıyordu. İslam dini, bu değersiz kabul edilen tutsak ve yoksul insanları özgürlüklerine kavuşturmak için devlet hazinesinden hisse ayırdı. Hz. Peygamber köleliğin hürriyetine kavuşturduktan sonra, ona geçici imini kazanacak kadar sermaye verirdi.^[8] Yanına gelen bir adamın, korkudan titrediğini görünce, "Arkadaş! Korkma, kendine gel, ben ne bir kral ne de bir melikim! Ancak ben güneşin altında kurumuş et parçası yiyen bir kadının çocuğuyum." buyurarak, bu zavallı insanı rahatlatmak ve onore etmek istedi. Bir pazar yerinde birisi Onun (sav.) elini görmek için örne atıldı, fakat O elini çekerek "Bu acemlerin krallarına yaptıkları bir davranış şeklidir. Ben melik değilim, ancak ininizden birisiyim." buyurdu.^[10] Pazar filesini taşımak isteyen birisine de, "Herkes kendi yükünü kendisi taşımaya daha lıdır." dedi.^[11] "mir oğullarından gelen bir heyet kendisine karşı, "Ya Rasulallah! Sen bizim seyyidimizsin, en faziletlimizsin, en şerefliimizsin" diye hitab ettiler. O şöyle buyurdu: "Hayır, öyle demeyin. Bu tür konuşmaları bırakın. Sizler ve ne istediğinizi söyleyin, fakat şeytan sizi kendisine alet etmesin." ^[12] "Ben de sizin gibi bir kulum, kul gibi yiyor kul gibi iniyorum. Kul gibi oturuyor kul gibi kalkıyorum." ^[13] "Ancak bana bir şey diyecekseniz Abdullahi ve Rasulu" Allah'ın kulu ve Rasul' deyin." ^[14] derdi. Yine şöyle buyurdu: "İyilik ve merhamet cennete götürür. Yerdekilere merhamet edin ki, göktekiler de size merhamet etsin. İnsanlara merhamet etmeyene Allah merhamet etmez." ^[15] Merhamet sahiplerine, Rahmân olan Allah rahmetiyle muamele buyurur. Gömlünde merhamet olmayanlar, ancak şakiler yani şeytana uymuş kimselerdir." Kur'an' ı Kerim de Onun (sav.) bu zelliğini şöyle dile getirir: "Size ininizden bir Resul geldi, güneşin işlemeniz ona gelir. Size pek dşkıdır. M'minlere karşı ok şefkati ve merhametlidir." ^[16] Gömlüldüğü; zere Rasulullah adam yerine konmayan bu kimselerin, önce birer insan olduklarını, ikincisi onlara insanca davranılması, sahiplerinin onlara yediklerinden yedirmelerini, giydiklerinden giydirmelerini; her fırsatta işledikledikleri bazı hata ve günahlar için keffaret olarak da özgürlüklerine kavuşturulmalarını emretti ve bunu dini hükümlerin arasına soktu. Merhamet konusunun bu günün de bütünüyle detaylarıyla gündeme getirilmesi ve işlenmesi gerekir: Hz Peygamberin insanlara, hayvanlara, geçil;evreye" karşı merhameti ve bu konudaki sınırlanmış kısıtlı ve nespit edilip ortaya konması" Bu günün dnyamız, insanın insana merhametine ne kadar da muhtaç! Orta Doğu M'slmanlarının durumu, in; savaşlar, sıkıntılar, yoksulluklar, neredeyse altından kalkılamayacak problemler" ailelerde ve değişik kurumlardaki durumlar da pek in; aıcı gözüküyor" İnsanımız ve dnyamız, kadınıyla erkeğiyle, genciyle yaşlılarıyla, inanıyla inanmayanıyla" Rasulullahın insana verdiği nemi, insan sevgisini, hoşgörüsü, iyilik, ilgi ve merhametini, onların birbirlerini onore etmelerini, geçil;zm üretmeye dair prensiplerini ve davranışlarını ortaya koymamız gerekiyor. Öyleyse Kur'an ve Hz. Peygamber insanı nasıl değerlendiriyor? İnsanlar birbirlerine, sevgi, saygı ve merhameti nasıl göstercekler? Kız ve erkek çocuklarına, yetimlere, yaşlılara, anne ve babalara, zörlere karşı nasıl bir sevgi, saygı ve merhamet gösterilecek sorularına cevap aramaya alışalım. İnsan, Allah'ın maddi ve manevi; gücü ve yetenekleri itibariyle

en mükemmel şekilde yarattığı bir varlıktır. Kur'an-ı Kerim, onun en güzel biçiminde yaratıldığını ifade buyuruyor. (Tâhî, 95/4) Aynı zamanda o, diğer canlılar arasında en şerefli bir yere oturtulmuştur. (İsrâ, 17/70) Onun şerefli kılınması, diğer yaratıkların onun hizmetine verilmiş olmasındandır. (Lûkmâ, 31/20) Aynı zamanda insan, yeryüzünde Allah Teâlâ'nın halîfi, yani temsilcisi olarak yaratılmıştır. (Bakara, 2/30) Yani yeryüzünü imar ve ıslah etme görevi ile görevlendirilmiş ve üstlendiği bu zor işi başarabilecek maddî ve manevî güç ve yeteneklerle donatılmıştır. Allah, insanı sudan ve topraktan yaratmış, ona kendi ruhundan flemiş, onu bütün canlılar arasında en üstün bir konuma getirerek kendisine muhatap yapmış ve ona; "Ey insan, ey âdemoğlu," diye hitabetmiştir. Madem ki insan, yeryüzünü imar, ıslah ve idaresi emaneti ile görevli bir halîfidir, oyleyse bu halîfiyet vazifesine layık olmalıdır. Peki bu ehliyetin şartları nelerdir acaba? Kur'an, bize halîfiyet olmanın ilkeleri, sıfatları, şartları, şerhleri, örnekleri, uyarıları; "Allah, âlemlerin en hayırlısıdır. İman edip de salih amel işleyenlere, kendilerinden önce gelenleri egemen kıldığı gibi onları da yeryüzünde mutlaka egemen kılacağına.. dair vaadde bulunmuştur." (Nûr, 24/55); "Şüphesiz iman edip, salih ameller işleyenler var ya, işte onlar, yaratıkların en hayırlısıdır." (Beyyine, 98/7); "De ki: "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" Ancak akıl sahipleri öğüt alırlar. (Zümer, 39/9) Ayetler bize bu ilkeleri, iman, salih amel ve ilim olduğunu açıkça belirtiyor. Eğer insanoğlu bu özelliklere sahip olmaz, bu şartları yerine getirmemezse görevini yapmamış olur. İmar, ıslah ve idare, bilgi ve irfanla olur. Nitekim ilk halîfi Adem, meleklere ilimle üstün gelmiştir. İlim, esastır. Maddî ve manevî ilerlemenin, kalkınmanın şartı ilim ve sanattır. İlim, irfan ve sanatta geri olanlar, ilerleme kaydedemezler. Hz. Peygamber (s.a.v.), ilk müslümanları öncelikle cehaletin kılığından kurtarmaya çalışmıştır. Ve: "Sadakaların en faziletlisi, insanın ilim öğrenmesi, sonra da onu bir başka kardeşine öğretmesidir," buyurmuştur. [17] Unutmayalım ki, İbn Sina'nın dediği gibi; "İlim ve sanat, değerinin bilinmediği yerden gelir." Bu açıklamalar, her halde durumumuzu yeniden gözden geçirmemize ve bir otokritik yapmamıza vesile olacak ve insan olarak nem, sorumluluk ve yükümüzümüzün bilincine varmamızı sağlayacaktır. [DEVAMI İÇİN TIKLA](#)

[1] Buhari, Sahih, İstanbul 1315/1987, 77 Libâs 31 (VII, 46); Geniş bilgi için bkz. M. Tayyib Oki, İslamiyette Kadın Eğitimi, Ankara 1978, s. 7 ve devamı. [2] Buhari, 2 İman 22 (I, 13) [3] Buhari, 49 el-İtk 17 (3,124) [4] İbn Mâce, Vasıyye, 1 [5] Enbiya, 21/47. [6] Bu Konudaki hadisler için bkz.: Miftâhu Kâmilî, s-Sünneti, Kahire 1921, s. 329-336. [7] Buhari, 23 Cenaiz 66 (II, 112-113); Müslim, II Cenaiz 23, (II 659 nr 956); İbn Hanbel, II, 353-388. [8] Abdurrahman Azzam, Betalâ, I-Ebtâ, Ev. Hayreddin Karaman, İstanbul 1964, s. 74-75. [9] Kâşî Şîfâ, s. 199,266; krş. Hâkim, Müstedrek, II, 466; III, 48. [10] Eş-Şîfâ, s. 266. [11] A.g.e. , s. 267. [12] İbn Sa'd, et-Tabakât, I-Kübrâ, VII, 34; İbn Hanbel, Müsned, IV, 25. [13] İbn Sa'd, I-Müsbârek, Kitabu'l-Zühûd, Beyrut 1386, s. 353, nr. 995; eş-Şîfâ, I, 188,263. [14] İbn Hanbel, a.g.e., I, 24,47. [15] Bkz., Müslim, Fedâ, il, 66. [16] Tevbe, 9/128. [17] Bu konudaki hadisler için bkz. Buhârî, İstanbul 1979, 3 Kitâbu'l-İlm 1-53 (I, 21-42).

[İslam ve Hayat, Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)